

Отже, однією із складових ефективної маркетингової діяльності підприємства є організація аналітичних робіт із використанням потужного арсеналу методів аналізу маркетингової інформації. А це, своєю чергою, сприятиме удосконаленню планування маркетингової діяльності підприємства, своєчасному виявленню маркетингових проблем і пошуку їх рішень та підвищенню ефективності управління всією маркетинговою діяльністю підприємства в умовах зростаючої конкуренції та швидких технологічних змін.

1. Джоббер Д. *Принципы и практика маркетинга*. – М., 2000. 2. Дибб С., Симкин Л., Брэдли Дж. *Практическое руководство по маркетинговому планированию*. – СПб, 2001. 3. Кіндрацька Г.І. *Основи стратегічного менеджменту*. – Львів, 2000. 4. Мак-Дональд М. *Стратегическое планирование маркетинга*. – СПб, 2001.

УДК 657.62:338

Н.С. Гронська, Н.О. Шпак*

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра економіки енергетичних і хімічних підприємств та маркетингу
* менеджменту та міжнародного підприємства

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ПРОЕКТІВ

© Гронська Н.С., Шпак Н.О., 2002

Розглядаються методи економічної оцінки інноваційних підприємницьких проектів та впливи фактора часу на їх ефективність. Наводяться формули визначення ефективності використання виробничих ресурсів, конкурентоспроможності виробів, вартості майбутніх доходів, оцінки рівня і економічного ефекту інноваційного підприємницького проекту.

We consider method of economical valuation innovation commercial projects and influent factor of time on effective. We demonstrate our formulas on effectiveness by using production resources, competition product, value future income, valuation level and economical effect innovation project.

Сьогодні основним механізмом здійснення структурних перетворень в економіці стосовно вибору напряму економічного зростання, формування капіталу, інноваційної та інвестиційної діяльності є підприємницька діяльність.

Підприємницька діяльність потребує детальних стратегій з визначення проблем ринків і конкурентних переваг продукції, структурних змін, інвестицій, витрат.

Розробленню стратегій підприємницької діяльності передують мотивація підприємницького проекту, а саме: прагнення і потреби підприємця в корисній та ефективній діяльності; виникнення підприємницької ідеї виготовлення продукції; задоволення потреб споживачів у певному виді виробів та послуг в умовах конкуренції. Результатом підприємницької діяльності є комерційний результат, який кожний підприємець бажає передбачити. Для цього потрібна дієва концепція економічної оцінки підприємницьких проектів.

Під економічною оцінкою підприємницьких проектів розуміють об'єктивну оцінку і аналіз ефективності їх реалізації для визначення вимог, необхідних для проектування і здійснення підприємницької діяльності за мінімального комерційного ризику і оптимального узгодження відносин з внутрішнім і зовнішнім середовищами маркетингу та навколишнім середовищем.

Економічна оцінка підприємницьких проектів може мати три види:

- а) якісна, внаслідок якої визначається, який підприємницький проект найефективніший;
- б) кількісна, внаслідок якої встановлюються параметри ефективності за стратегічними напрямками розвитку підприємництва;
- в) змішана, яка визначає переваги підприємницького проекту стосовно наявних аналогічного напрямку.

Необхідність економічної оцінки підприємницьких проектів диктується такими чинниками: зменшення ризику банкрутства, забезпечення успіху підприємства, завоювання ринку споживачів, забезпечення конкурентоспроможності тощо.

Економічна оцінка підприємницького проекту (ПП) повинна враховувати:

- специфіку організаційно-правової форми підприємництва;
- характер підприємницької діяльності: постійний, систематичний, одноразовий, періодичний тощо;
- термін впровадження чи започаткування реалізації ПП.

Окрім того, з погляду бізнес-ризиків економічна оцінка підприємницьких проектів повинна враховувати такі засади:

- необхідність використання даних, пов'язаних з цілями і призначенням підприємницьких проектів;
- потребу узгодження застосування результатів економічної оцінки ПП;
- можливість використання спряжених (змішаних) методів економічної оцінки;
- при порівнянні альтернативних методів економічної оцінки ПП необхідність однакової міри підтримки кожного;
- система перевірки методу економічної оцінки ПП повинна спиратись на прийняті рішення замовників ПП з питань стимулювання розробки, наочності оформлення і відповідного призначення;
- необхідно враховувати використання аналогів ПП;
- уникати упередженості;
- чітко визначати критерії вибору методу економічної оцінки ПП;
- економічна оцінка ПП точна і надійна, якщо при неодноразовому застосуванні отримуємо однакові результати.

Визначення стратегічного менеджменту з позицій часу дає змогу встановити два основні напрямки оцінки підприємницьких проектів, а саме: на підставі ситуацій реальної дійсності або на підставі прогнозування.

У першому напрямі використовується інформаційна база даних теперішнього часу, у другому – майбутнього. За стратегічною орієнтацією, в ракурсі теперішнього часу оцінюється ефективність діючих, реалізованих підприємницьких проектів з погляду використання наявних ресурсів. За стратегічною орієнтацією, в ракурсі майбутнього часу, оцінюються методи прогнозування ефективності спроектованих підприємницьких проектів.

Підприємницький проект є засобом структурних перетворень економічного стану внутрішнього, зовнішнього та навколишнього середовища організації за її економічним зростанням, формуванням капіталу, інноваційною та інвестиційною діяльністю. Тому економічна оцінка підприємницьких проектів повинна спиратися на певні критерії достовірної їх відповідності до об'єктивних потреб, засад формування підходів та методів визначення, класифікаційних ознак стратегічного менеджменту. Градація останніх за позиціями часу показана в таблиці.

Класифікаційні ознаки стратегічного менеджменту

№ з/п	Класифікаційні ознаки	Позиції часу	
		Теперішній	Майбутній
1	Вид лідерства	Менеджер	Підприємець
2	Роль	Виконавець	Пошуковець
3	Статус	Наймаєць	Власник
4	Характер дії	Статичний	Динамічний
5	Використання ресурсів	Наявних	Залучених шляхом оренди, кредитування тощо
6	Модель управління	Вертикальна	Горизонтальна
7	Відповідальність	Службово-дисциплінарна	Фінансова, моральна, соціальна
8	Усвідомленість	Інформаційна	Політична
9	Вплив факторів	Внутрішнього і зовнішнього середовища маркетингу	Зовнішнього середовища маркетингу, навколишнього середовища

У розрахунках економічної оцінки ПП необхідно враховувати фактор часу.

Вплив фактора часу на ефективність ПП різноманітний. Він може визначатися зміною вартості використовуваних засобів і тому власне змінами капітальних вкладів і собівартості виготовленої продукції; вартості застосовуваних засобів внаслідок зміни ефективності виробничо-господарської діяльності галузі, яка виготовляє ці засоби; вартості неамортизованої частини устаткування та інших засобів праці довготермінованого використання, внаслідок заміни його ефективнішим; розміру витрат, пов'язаних з різною тривалістю періодів освоєння; можливої економії сукупних витрат внаслідок використання частини із них як додаткових вкладів для отримання додаткової економії впродовж часу впровадження ПП; витрат, зумовлених застосуванням ресурсів довготривалого використання і, як наслідок, можливої зміни розміру цих витрат за часом; вартості засобів (амортизованої їх частини), які використовуються як додаткове джерело нових капітальних фондів швидше ніж настане термін їх заміни.

Економічна оцінка підприємницьких проектів є засобом вартісного регулювання підприємництва за стратегіями менеджменту.

Стратегія менеджменту підприємницької діяльності синтезує п'ять блоків: виробничі ресурси; продукція; фінанси; інвестиції; інновації.

1) Показник ефективності використання виробничих ресурсів базується на засадах порівняння ефекту з витратами. Він розраховується за формулою:

$$E_1 = \frac{D}{A + B_m + B_k + B_y},$$

де A – амортизаційні відрахування на повне відтворення основних фондів;

B_m – витрати на поточний ремонт;

B_k – витрати на капітальний ремонт;

B_y – витрати на утримання і експлуатацію основних фондів;

D – дохід від підприємницької діяльності.

2) Основним мірилом для економічної оцінки випуску продукції за підприємницьким проектом є її конкурентність, що визначається за формулою конкурентоспроможного рівня промислового виробу, який реалізується за мінімально прийнятною для виробника ціною (C_{pm}^e) [2].

$$I^{\phi}_k = \frac{C_{cn}^b \times K_{yn}^{yk}}{C_{pm}^m + B_{axH}^{pv}} \times \gamma_1 + Z \times \gamma_2,$$

де I^{ϕ}_k – рівень конкурентоспроможності виробу;

C_{cn}^b – ціна споживання функціонально спорідненого аналога, який займає на ринку істотні позиції;

K_{yn}^{yk} – комплексний показник “усвідомленої якості” товару;

C_{pm}^m – середньоприбуткова ціна, при якій забезпечується рівень рентабельності, не нижчий від досягнутого;

B_{axH}^{pv} – вартість експлуатаційних витрат споживача товару протягом строку служби виробу;

γ_1 – вагомість якісно-цінових параметрів конкурентоспроможності для споживачів;

Z – коефіцієнт “сервісної” конкурентоспроможності;

γ_2 – вагомість “сервісних” параметрів конкурентоспроможності.

Розробляючи інноваційний підприємницький проект за допомогою порівняння техніко-економічних показників проектованої моделі із відповідним аналогом, можна визначити конкурентоспроможність нового виробу J_{KC} [3].

На засадах отриманих значень цього інтегрального показника може бути прийняте рішення про перспективи виробу на ринку.

3) Основними критеріями оцінки фінансового стану підприємництва за підприємницьким проектом є показники ефективності використання активів, а саме: оборотність основних засобів, оборотність активів [1].

Показник ефективності використання основних засобів визначається за формулою:

$$\text{Оборотність основних засобів} = \frac{\text{Обсяг реалізації}}{\text{Фінансові і нематеріальні активи}}.$$

Відповідно оборотність активів знаходять за формулою:

$$\text{Оборотність активів} = \frac{\text{Обсяг реалізації}}{\text{Разом активів}} \times 100\%.$$

4) Ефективний варіант інвестицій вибирають за критерієм вартості майбутніх доходів, що визначається за формулою [1]:

$$E_4 = \sum_{i=1}^n \Pi_i (1 + E_d)^{-i} \times \sum_{i=1}^m K_i (1 + E_d)^{-i} > 0,$$

де Π_i – прибуток в i -му році;

K_i – капіталовкладення в i -му році;

E_d - норма дисконту;

t – термін приведення;

n – кількість років життєвого циклу продукції;

m – останній рік вкладення інвестицій в капітал.

k_{kt} – коректуючі коефіцієнти, викликані зміною відповідно прибутку і капіталовкладень в часі.

5) Економічну оцінку інноваційної ідеї підприємницького проекту виконують, визначаючи імовірність певного рівня витрат, що не можуть перевищувати дохідність від підприємницької діяльності.

Економічна оцінка ПП визначається інтегральним критерієм загального рівня інноваційного підприємницького проекту P_{Π} [3].

1. Петрович Й.М., Будіщева І.О. та інші. *Економіка виробничого підприємництва. Навч. посібник* – Львів, 1996. 2. *Маркетинг та логістика в системі менеджменту*. // *Мат. міжнар. наук практ. конф.* Львів, 1996. 3. Шпак Н.О. *Економічна оцінка і регулювання ефективності інноваційних підприємницьких проектів*. // *Автореферат дис.* – Львів, 1999.